

Το ξωκλήσι της Αγίας Καλιόπης
στην Κανάλα

Κύθνος

“ Αν εκεί που ενώνεται το γαλάζιο με το μπλε τραβήξεις μερικές πινελιές άσπρο, τότε έχεις περιγράψει την Ελλάδα!! Τόσο απλά...”

Κείμενο - Φωτό: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Εμάς τους ορειβάτες μάς συνδέει μια αντίθεση με τους „βοσκούς: Όταν αυτοί τα καλοκαίρια ανεβαίνουν στα βουνά εμείς κατεβαίνουμε! Το κατεβαίνουμε είναι σχήμα λόγου βέβαια, γιατί όλο και κάποια ορεινή εξόρμηση θα μας προκύψει ντάλα καλοκαιριού.

Βάζουμε στόχο το υψόμετρο μηδέν, και σχεδιάζουμε τις αποδράσεις μας σε ονειρεμένα νησιά και ακρογάλια όπως όλος ο κόσμος, φυσιολογικά πράγματα δηλαδή. Μόνο που το “όλος ο κόσμος” έχει καταντήσει πλέον σχήμα λόγου με την κρίση να τσακίζει εισοδήματα και ψυχολογική διάθεση και το μόνο που έχουν στο μυαλό τους εκατομμύρια συμπολίτες μας είναι ο αγώνας για την επιβίωση. Όλα τα άλλα φαντάζουν πολυτέλειες. Δεν ξέρω αν “όλοι μαζί τα φάγαμε” σίγουρα όμως όλοι μαζί υποφέραμε...

Αφήνουμε λοιπόν για λίγο τις αρβύλες στο σπίτι- ή μάλλον στο πορτ παγκάζ του αυτοκινήτου γιατί ποτέ δεν ξέρεις τι γίνεται - και ντου για τις ακρογιαλιές που ονειρευτήκαμε να περάσουμε τις λίγες μέρες των διακοπών μας. Οι αμμουδιάς μάς περιμένουν να ριζούμε άγκυρα στην ηδονική αγκαλιά τους και να ρουφήξουμε με όλες τις αισθήσεις μας τις απολαύσεις που μας προσφέρουν. Που και που βέβαια ρίχνουμε και καμιά κλεφτή ματιά στους γύρω λόφους ψάχνοντας για κανένα κολωνάκι. Έτσι, για να μην ξεχνιόμαστε δηλαδή...

Δεν είχα πάει ποτέ στην **Κύθνο** και φέτος αποφασίσαμε να περάσουμε τις οικογενειακές διακοπές μας εκεί.

Αν και παλαιότερα έμενα για αρκετά χρόνια σε νησιά των

Κυκλάδων και έχω κατά τρόπο συνηθίσει, αν μου επιτρέπεται αυτή η έκφραση, στην ομορφιά και μοναδικότητα του κυκλαδίτικου τοπίου, ομολογώ ότι εντυπωσιάστηκα! Ένα αυθεντικό κυκλαδονήσι που δε δείχνει να έχει δεχθεί τα ανελέητα πλήγηματα που έχουν υποστεί άλλα - ομολογουμένως ξακουστά για την ομορφιά τους- νησιά μας από κάθε είδους υπερβολή και ξηπασιά. Δεν είδα ούτε τον δίχως όρους και όρια οικοδομικό οργανισμό, που τόσο πολύ έχει αλλοιώσει τη φυσιογνωμία των νησιών, ούτε τις ορδές των βαρβαρών με

τις ακραίες συμπεριφορές, που δεν ξέρω γιατί τους ονομάζουμε τουρίστες και τι ακριβώς μάς προσφέρουν. Αλλά πάνω απ' όλα, ευτυχώς, δε διέκρινα “επώνυμους” με πιαίνες. Ελπίζω το άμορφο αυτό αιγαιοπελαγίτικο νησί να μπορέσει να αντισταθεί μέχρι τέλους...

Η Κύθνος γεωγραφικά ανήκει στις δυτικές Κυκλάδες. Βρίσκεται μεταξύ Τζιάς και Σεριφου. Το όνομά της το οφείλει στον **Κύθνο**, γιο του Απόλλωνα και αρχηγό των **Δρυόπων**, που έφτασαν εδώ από την Εύβοια γύρω στο 1400 π.Χ. Ανθρώ-

Ηλιοβασίλεμα

Ανεμόμυλοι παντού

πινα όμως ίχνη εντοπίζονται από την προϊστορική ακόμα εποχή (8η χιλιετία π.Χ.) όταν τολμηροί θαλασσοπόροι κατά τις πρώτες εξερευνητικές εγκατεστάσαν στο νησί ναυτικό σταθμό (θέση **Μαρουλάς**). Τα πολλά αρχαιολογικά ευρήματα που υπάρχουν μαρτυρούν την ευημερία του νησιού κατά την αρχαιότητα. Η Κύθνος έλαβε μέρος στη **ναυμαχία της Σαλαμίνος** με δύο πολεμικά πλοία, μία τριήρη και μία πεντηκόντορο, απορρίπτοντας προτάσεις φιλίας από τους Πέρσες. Φημιζόταν τόσο πολύ για την ευνομία της, που ο Αριστοτέλης της αφιερώνει ειδική μελέτη στο έργο του "Περί Κυθνίων Πολιτείας", που όμως δεν διασώθηκε. Στο βόρειο άκρο του νησιού πάνω σε λόφο αν περπατήσουμε λίγο θα συναντήσουμε τα ερείπια του **Κάστρου της Ωριάς**, πρωτεύουσας του νησιού κατά τα βυζαντινά χρόνια και επί Ενετοκρατίας. Από τις ανασκαφές φαίνεται όμως ότι η περιοχή κατοικείται από την προϊστορική εποχή. Πολύ εντυπωσιακά επίσης είναι τα εωρήματα του **Βρυόκαστρου** μίας οχυρωμένης πόλης που κατοικήθηκε συνεχώς από τον 10ο. έως τον 6ο π.Χ. αιώνα. Σημαντικά επίσης είναι και αυτά που έχουν βρεθεί στην περιοχή **Μανδράκι** όπου ήταν το αρχαίο λιμάνι. Κατά τα νεότερα χρόνια η Κύθνος είναι επίσης γνωστή και από τα "**Κυθνιακά**" αντικαθεστωτικά γεγονότα που έλαβαν μέρος το **1862**, όταν επαναστάτες κατά του βασιλιά Όθωνα κατέπλευσαν στο λιμανάκι της Αγίας Ειρήνης, κοντά στα Λουτρά, αλλά παγιδεύτηκαν από κυβερνητικές δυνάμεις και οι πρωταγωνιστές εκτελέστηκαν.

Ονομάζεται επίσης και **Θερμιά** εξ αιτίας των ιαματικών πηγών που βρίσκονται στην περιοχή των Λουτρών.

Είναι ένα μικρό νησί με ακτογραμμή 36 μίλια και εμβαδόν 99 τ.χ. Μικρό αλλά με ατελείωτες παραλίες -ενενήντα δύο τον αριθμό παρακαλώ- τις περισσότερες από οποιοδήποτε άλλο νησί των Κυκλάδων. Κάποιες βέβαια δεν είναι προσβάσιμες με αυτοκίνητο αλλά μόνο από τη θάλασσα. Καμία δεν υστερεί σε ομορφιά, και τυχαία θα αναφέρω την εξαιρετική **Απόκρουση**, τη μεγαλύτερη παραλία της Κύθνου, την **Κολώνα**, όπου μια στενή αμμονδερή λωρίδα ενώνει τη στεριά με το νησάκι του **Αγίου Λουκά** σχηματίζοντας εκατέρωθεν όμορφες παραλίες. Εκπληκτική τοποθεσία από τις ωραιότερες που έχω δει, σήμα κατατεθέν του νησιού με κάπως προβληματική όμως οδική πρόσβαση -για μας βέβαια υπάρχουν και τα πόδια-. Την παραλία του **Σκύλου**, την **Επισκοπή**, τη **Νάουσα** και τους **Αντώνηδες**. Οι περισσότερες έχουν αρμυρίκια με παχιά σκιά έτσι που η ομπρέλα μάλλον δεν θα χρειαστεί καθόλου. Είναι άγρονο νησί με απότομες πλαγιές και θαμνώδη βλάστηση που το καλοκαίρι αποκτά μια ξερική όψη. Το τραχύ και κατάξερο τουλάχιστον αυτή την εποχή τοπίο σε υποβάλει από την πρώτη στιγμή. Η γεωργική παραγωγή είναι μικρή και τοπικής σημασίας, παράγει όμως εξαιρετικό θυμαρίσιο μέλι, πολύ καλό κρασί και έχει πολύ καλή συγκομιδή κάπαρης. Κάπου είχα διαβάσει ότι παλαιότερα είχε μεγάλη παραγωγή κριθαριού που είναι η πρώτη ύλη για τη ζυθοποιία. Κτηνοτροφία δείχνει να έχει καλή. Το κυθινώτικο τυρί -κάτι σαν φέτα τρίμμα, είναι απίθανο!

Οι κυριότεροι οικισμοί του νησιού είναι ο **Μέριχος** όπου είναι και το λιμάνι, η **Χώρα**, πρωτεύουσα του νησιού, η **Δρουσιπίδα** ή **Σύλλακας** όπως λεγόταν παλαιότερα, η **Κανάλα** - με την πασίγνωστη εκκλησία της **Παναγίας της Κανάλας**- και τα **Λουτρά**.

Το οδικό δίκτυο που συνδέει τους οικισμούς και τις παραλίες δεν είναι και ότι καλύτερο υπάρχει. Οι δρόμοι είναι στενοί και με πολλές στροφές. Πρόσφατα έχει κατασκευαστεί ένας καινούριος και καλός δρόμος -δεν τον έχει ο χάρτης του ΣΚΑΪ και της TERRAIN έκδοσης 2009- που συνδέει κατά κάποιο τρόπο τη Χώρα, τη Δρουσιπίδα και την Κανάλα. Γενικά η οδήγηση θέλει προσοχή και φαντάζομαι ότι τον Αύγουστο που θα έχει και τον περισσότερο κόσμο θα είναι δύσκολη.

Η Χώρα και η Δρουσιπίδα είναι κλασικοί κυκλαδίτικοι οικισμοί -στη Δρουσιπίδα χαρακτηριστικό στοιχείο είναι οι κεραμοσκεπές- χάρμα οφθαλμών! Παραδοσιακοί οικισμοί με το κατάνευο να κυριαρχεί και να ...τυφλώνει. Ο ασβέστης παντού. Άσπρες πινελιές με φόντο τις αποχρώσεις του γαλάζιου και του μπλε, για να δικαιολογήσω και την εισαγωγή αυτού του κεϊμένου. Τα δε ξωκλήσια είτε είναι χτισμένα πάνω σε βράχους κοντά στη θάλασσα, είτε πάνω στους λόφους στο εσωτερικό, νομίζω ότι δεν θ' αφήσουν κανένα αδιάφορο: Είναι τόσο περιποιημένα λες και γιορτάζουν!

Να σταθώ για λίγο στις εκκλησίες. Εάν προσπαθήσει κάποιος να μετρήσει όλες τις εκκλησίες και τα ξωκλήσια που υπάρχουν σ' ένα νησί του Αιγαίου μάλλον θα αφιερώσει όλο το χρόνο του σ' αυτό, και η Κύθνος σε πλήθος πρωτοπορεί: **359** τον αριθμό!

Θα αναφέρω την **Παναγία την Κανάλα** που είναι πολύ γνωστή και τραγουδιζόμενη και βρίσκεται στον ομώνυμο οικισμό μέσα σ' έναν πανέμορφο πευκώνα το μοναδικό στο νησί. Την **Παναγία τη Φλαμπουριανή** χτισμένη σε εξαιρετική τοποθεσία στον όρμο Φλαμπουρία. Η παχιά σκιά του δένδρου στο προαύλιο χαρίζει χρόνια! Την **Παναγία τη Στρατηλάτισσα** και την **Παναγία του Νίκους**. Η Παναγία όπως είναι γνωστό, στα νησιά του Αιγαίου τιμάται ιδιαίτερα. Επίσης και η εκκλησία του **Αγίου Μηνά** στη Δρουσιπίδα με το περίτεχνο ξυλόγλυπτο τέμπλο του 17ου αιώνα.

Η περίφημη Κολώνα

Στη Δρουσιπίδα υπάρχει το σπήλαιο **Καταφύκι** με ενδιαιερόντα σταλακτιτικό και σταλαγμιτικό διάκοσμο. Οι διάδρομοί του έχουν μήκος 600μ. και καλύπτουν περίπου 3.500 τμ. με σταθερή θερμοκρασία 17οC. Όπως μαρτυρεί και το όνομά του χρησιμοποιήθηκε από τους κατοίκους σαν καταφύγιο για να προστατευθούν από τις διάφορες εχθρικές επιδρομές στο διάβα της ιστορίας. Επίσης εκεί μέσα ετελούντο διάφορες θρησκευτικές τελετές.

Το σπήλαιο αυτό είναι πλούσιο σε **σιδηρομετάλλευμα** και πιθανόν από την αρχαιότητα να χρησιμοποιήθηκε για την εξόρυξη σιδήρου. Κατά τα νεότερα χρόνια -1910 έως 1940- χρησιμοποιήθηκε από ξένες μεταλλευτικές εταιρείες για την εκμετάλλευση του κοιτάσματος, αλλά τα κερηκτικά που χρησιμοποιήθηκαν κατέστρεψαν ένα μεγάλο μέρος από το φυσικό διάκοσμο του σπηλαίου. Υπάρχει ξεναγός που θα μας ξαναγήσει στις επισκέψιμες στοές και πολύ ευγενικά θα λύσει όλες τις απορίες μας.

Επίσης κάτι χαρακτηριστικό στο νησί που τραβάει την προσοχή, είναι τα ζωγραφισμένα καλντερίμια. Άγκυρες, ψάρια, πουλιά, λουλούδια και διάφορα άλλα απλά αλλά καλόγουστα μοτίβα δείχνουν τη διάθεση του φιλόξενο και μερακλή αυτοσχέδιο καλλιτέχνη και συνοδεύουν τον επισκέπτη στο διάβα μέσα αλλά και έξω από τα χωριά. Σίγουρα το μάτι μας θα πέσει και στους μύλους. Περίφηρα φαντάσματα του παρελθόντος στέκουν ολόρθοι σαν να περιμένουν το μιλωνά να τους βάλει σε κίνηση. Να μην ξεχάσω και τις ξερολιθιές: σκέτα κομποτεχνήματα!

Σαν ορειβάτης βέβαια δεν θα μπορούσα να μην κοιτάξω για μονοπάτια. Για ψηλά βουνά ούτε λόγος. Η ψηλότερη κορυφή είναι το **Κακόβολο** μόλις **356μ**. Από δικές μου διαπιστώσεις αλλά και από συζητήσεις που έκανα με κατοίκους του νησιού συμπερανα ότι μεγάλες «χορταστικές» διαδρομές δεν πρέπει να υπάρχουν. Υπάρχουν όπως παλιά καλντερίμια ή και μικρά μονοπάτια που συνδέουν οικισμούς μεταξύ τους ή με παραθαλάσσιες περιοχές, με αρχαιολογικούς χώρους, ξωκλήσια και διάφορους άλλους προορισμούς. Οι περισσότερες ξεκινούν από τους πιο σημαντικούς οικισμούς προς διάφορες κατευθύνσεις. Η σύνθεση τέτοιων διαδρομών μπορεί να βγάλει ένα πολύ καλό πεζοπορικό αποτέλεσμα κάποιων ωρών. Φυσικά το ανοιχτό πέλαγος δεν θα λείψει ποτέ από το οπτικό μας πεδίο. Προσωπικά περπάτησα κάποιες τέτοιες μικρές διαδρομές με ομορφότερη και πολύ ενδιαιερόντα **από τα Λουτρά στο κάστρο της Ωριάς**. Εξαιρετική θέα κι ένα καλοσημαδεμένο μονοπάτι με τι άλλο: Με ασβέστη! Θα μπορούσα να την εμπλουτίσω και με άλλους προορισμούς εκεί κοντά αλλά δεν ήταν μέσα στο πρόγραμμά μου και έτσι το άφησα για άλλη φορά. Πολύ όμορφη επίσης ήταν και μια δική μου αυτοσχέδια διαδρομή από την παραλία της Απόκρουσης προς τον αρχαιολογικό χώρο του **Βρυόκαστρου**.

Σαν Σύλλογος έχουμε επισκευθεί και παλαιότερα την Κύθνο αλλά σίγουρα αξίζει τον κόπο να την δούμε λίγο πιο «ζεστά». Σε συνδυασμό με τη μικρή απόσταση από την Αττική, ένα Σαββατοκύριακο για χαλαρές πεζοπορικές διαδρομές και μπάνιο στη θάλασσα τις εποχές βέβαια που αυτό είναι δυνατόν, είναι υπέρ- αρκετό και νομίζω ότι θα μας αποζημιώσει...